

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף טז

דתיא ספק משקין: משקים שיש בהם ספק לענין טומאה, הדבר תלוי בין ספק טומאה מדאורייתא שהולכים בזה לחומרא, לספק טומאה מדרבנן שהולכים לקולא. לדעת רבי מאיר לענין ליטמא בעצמם טמאים מדאורייתא, ולכן כשיש ספק נוקטים שיש טומאה. אבל לענין לטמא אחרים טמאים מדרבנן, ולכן כשיש ספק נוקטים שאין טומאה. וכך דעת רבי אלעזר. לדעת רבי יהודה נטמאים ומטמאים ואפילו כלים מדאורייתא, ולכן כשיש ספק טמאים. לדעת רבי יוסי ורבי שמעון משקים מטמאים אוכל מדאורייתא, אבל לא מטמאים כלים, ולכן באוכל טמאים ובכלים טהורים.

הגמרא מקשה על כך שרבי אלעזר סובר שמשקים מקבלים טומאה מהתורה, מדברי רבי אלעזר עצמו בברייתא:

העיד יוסף בן יעזר: א. מין חגב ששמו 'איל קמצא' טהור וכשר לאכילה. ב. המשקים של בית המטבחיים שבעזרה דהינו מים ודם - טהורים מלקבל טומאה. מכאן שטומאת משקים אינה מדאורייתא אלא רק מדרבנן, ולכן בבית המקדש לא גזרו רבנן טומאה עליהם כדי לא לגרום להפסד קודשים.

ונחלקו רב ושמואל בדבריו: לדעת שמואל – המשקים כן נטמאים מהתורה (דכתיב "וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא"), רק לא מטמאים אחרים מהתורה. ורבנן גזרו שיטמאו אחרים בשאר משקים חוץ מבעזרה. נמצא שבעזרה הם עדיין מקבלים טומאה.

לדעת רב – אפילו לא נטמאים כלל מהתורה, ורבנן גזרו שיקבלו טומאה (ויטמאו אחרים) חוץ מבעזרה. נמצא שבעזרה אינם מקבלים טומאה.

לפי שמואל אין קושיא. כי רבי יוסי איש צרידא העיד על המשקים רק לענין לטמאות אחרים, שזה מדרבנן ולא גזרו בעזרה. אבל לרב שטהורים גם מלקבל טומאה קשה. ואי אפשר לתרץ שרבי אלעזר המובא בברייתא שסובר כרבי מאיר, סובר באמת כמותו רק

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

לגבי לטמאות אחרים, אך חולק עליו שגם לא מקבלים טומאה בעצמם. כי מלשון הברייתא מוכח לא כך.

הגמרא מקשה על שמואל שמשקים נטמאים אבל לא מטמאים מהתורה:

א"ל רב הונא: הרי כתוב בקודשים "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל" והרי שמואל סובר שמשקה טמא מהתורה, ובאן רואים שמשקה גם מטמא את הבשר מהתורה?

רביעי בקודש: רק בקודשים שלישי לטומאה (שהוא תרומה) הנוגע בקודש עושה אותו רביעי. דבר זה נלמד מקל וחומר לקמן. אמנם הוא רק 'פוסל' אותו שהוא גורם לו להיטמא בעצמו, אך לא לטמא אחרים. משכך אי אפשר לומר שהתורה התכוונה באומרה "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל" - למשקה קודש שהוא רביעי שרק נטמא אך לא מטמא אחרים, כי אם כן היתה צריכה לומר שהוא 'נפסל' ולא שהוא 'נטמא'.

הגמרא מקשה על רב שמשקים לא נטמאים מהתורה:

ת"ש וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא: מדובר בכלי חרס שקיבל טומאה משרץ שעמד באוירו, שהשרץ הוא אב הטומאה והכלי ראשון והאוכל או המשקה שבתוכו שני. לכאורה רואים שמשקה מקבל טומאה?

הגמרא מתרצת שהמשקה המדובר בפסוק אינו משקה שנמצא בכלי, אלא משקה שנשפך על המאכלים בכדי להכשיר אותם לקבל טומאה. וזהו המשך של הפסוק "מכל האוכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא" או "וכל משקה אשר ישתה בכל כלי" שיבוא על האוכל "יטמא" האוכל.

אך מדוע צריך הפסוק להשמיע לנו שתי צורות של הכשרת האוכל במשקין? - חד בתלושין וחד במחוברין. למים תלושים יש מעלה שהוא החשיב אותם בליקחתם וגילה דעתו שהוא צריך להם, ויש מעלה במים המחברים לקרקע שהם חשובים כי הם נמצאים במקומם הטבעי.

קושיא נוספת על רב:

ת"ש "אך מעין ובור... יהיה טהור": משמע שדוקא מים מחוברים לקרקע טהורים מלקבל טומאה, אבל מים תלושים מקבלים טומאה? הגמרא מתרצת שכוונת הפסוק על הטובל במים מחוברים שיהיה טהור מטומאתו, מה שלא יועיל לו בטבילה במים שאובים.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

הגמרא מקשה על האמור למעלה שמים תלושים מכשירים את האוכלים לקבל טומאה:

דם קודשים אינו מכשיר: התורה הקישה דם למים "על הארץ תשפכנו כמים". דוקא דם שנשפך כמים מכשיר כמו מים, אבל דם של קודשים שמקבלים אותו בכלי אינו מכשיר.

דם התמצית: כששוחטים בהמה יוצא ממנה מיד דם רב, ולאחר מכן נשאר דם שמתמצה מהבהמה. דם זה אינו נזרק על גבי המזבח אלא נשפך על הארץ, ובכל אופן אמר רבי יוסי בר' חנינא שהוא אנו מכשיר? הגמרא מתרצת שאפילו בבהמת חולין הוא אינו מכשיר, בגלל שהוא אינו קרוי 'דם' בתורה, כי רק דם שהנפש יוצאה בו נחשב דם ככתוב 'כי הדם הוא הנפש'.

קושיא נוספת על רב:

ת"ש דם שנטמא: זזרקו אותו על המזבח – התכפר החטא לבעלים. אבל לענין אכילת הבשר, דווקא אם זרקו אותו בשוגג הורצה הקרבן לאכילה אבל במזיד לא. מברייתא זו מוכח שדם שהוא משקה נטמא? הגמרא מתרצת שהדם נטמא רק מדרבנן ואפילו בעזרה, וזה שלא כדעת יוסי בן יעזר שהעיד שלא גזרו עליהם טומאה בעזרה.

קושיא נוספת על רב:

ת"ש על מה הציץ מרצה: על דם שנטמא לענין זריקתו על המזבח, וכן על בשר הקרבנות שנטמא לענין זריקת דם הקרבן (אבל באכילת הבשר אסור), ועל החלב שנטמא לענין הקטרה על המזבח. מוכח שדם נטמא?

קושיא נוספת על רב:

ת"ש ונשא אהרון: כבר למשנו שהציץ מרצה על 'פיגול' - אם חשב הכהן בשעת שחיטת הקרבן לאכול אותו חוץ למקומו, או לזרוק את דמו חוץ למקומו. ועל 'נותר' - אם חשב הכהן בשעת שחיטת הקרבן לאכול אותו חוץ לזמנו, או לזרוק את דמו חוץ לזמנו. אבל פסוק זה מלמד אותנו שהוא מרצה גם על טומאה (שהותרה מכלל איסורה בקרבן ציבור, כאשר רוב הציבור טמאים שמקריבים אותו בטומאה. ולכן יש לנו סיבה ללמוד מפסוק זה שירצה גם על קרבן יחיד בטומאה). מוכח שדם נטמא?

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

טומאת קמצים: את קרבן מנחה קומץ הכהן ומקטיר על המזבח, כמו לקרבן בהמה, שזורק את דמו על המזבח. הציץ מרצה על הקומץ שנטמא לענין הקטרתו על המזבח, אבל באמת בדם אין טומאה.

קושיא נוספת על רב:

ת"ש הן ישא איש: לאחר שחזרו עם ישראל מגלות בית ראשון, ציוה הקב"ה לחגי הנביא שיערוך מבחן לכהנים אם הם יודעים את הלכות הטומאה. וכך הוא שאל אותם: האם 'הן ישא איש בשר קודש' - שרץ טמא ('קודש' מתפרש גם לשון טומאה) 'בכנף בגדו', 'ונגע בכנפו' - בשרץ שבכנפו (שהוא אב הטומאה) 'אל הלחם' (ועשה אותו ראשון), והלחם יגע 'ואל הנזיד' (ועשה אותו שני), והנזיד יגע 'ואל היין' (ועשה אותו שלישי), והיין יגע 'ואל שמן' או 'ואל כל מאכל' (ועשה אותו רביעי), האם 'היקדש' - היטמא (להיפסל) השמן או המאכל? 'ויענו הכהנים ויאמרו לא'.

ועל זה אמר רב שהכהנים טעו, כי רביעי פוסל בשמן ומאכל של קודש. קשה על רב שאמר שטומאת משקים דרבנן? וגם אם נאמר שאז כבר נגזירה הגזירה על המשקים, הרי בעזרה לא גזרו כפי שאמר רב עצמו על דברי יוסי בן יועזר למעלה?

בי מטבחיא / בית מדבחיא: רב אמר שמשקה בית מטבחיא (= מטבחיים, דם ומים) לא נטמא, אבל לא על משקה בית מדבחיא (= מזבח, יין ושמן) שהם משקים שגזרו עליהם רבנן טומאה גם במקדש.